Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru Adroddiad Blynyddol Safonau'r Gymraeg

Ebrill 2024 – Mawrth 2025

Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru | Mental Health Review Tribunal for Wales

Cynnwys

Rhagair	3
Trefniadau Goruchwylio Cydymffurfiaeth	4
Asesu Cydymffurfiaeth	4
Adrodd ar waith a wnaed yn 2024-2025	6
Gwaith sydd i ddod 2025-2026	7

OGL © Hawlfraint y Goron 2025, Llywodraeth Cymru, WG53085, ISBN digidol 978-1-80633-425-4
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg

Rhagair

Dyma nawfed adroddiad blynyddol Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru ("y Tribiwnlys") ar ei gydymffurfiaeth â Safonau'r Gymraeg ers i'r safonau ddod i rym ar 30 Mawrth 2017. Mae'r adroddiad hwn yn canolbwyntio ar y cyfnod 1 Ebrill 2024 i 31 Mawrth 2025.

Mae Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru yn gorff barnwrol annibynnol a sefydlwyd o dan Ddeddf Iechyd Meddwl 1959 sy'n gweithredu'n unol â darpariaethau Deddf Iechyd Meddwl 1983 (fel y'i diwygiwyd). Y Tribiwnlys sy'n gyfrifol am benderfynu ar geisiadau ac atgyfeiriadau yn ymwneud â chleifion sy'n cael eu cadw yn yr ysbyty o dan Ddeddf Iechyd Meddwl 1983, cleifion sy'n destun gorchymyn triniaeth gymunedol, gorchymyn gwarcheidiaeth, a chleifion sy'n cael eu rhyddhau'n amodol o'r ysbyty.

Mae'r Tribiwnlys yn gorff barnwrol sy'n annibynnol ar y llywodraeth, a phenodir ei aelodau gan yr Arglwydd Ganghellor. Mae'r aelodaeth yn cynnwys:

- Llywydd y Tribiwnlys, hynny yw, yr Arweinydd Barnwrol;
- Dau Farnwr Cyflogedig;
- Barnwyr;
- Aelodau Proffesiynol Meddygol; ac
- Aelodau Arbenigol.

Mae aelodaeth y tribiwnlys yn cynnwys 31 o Farnwyr, 43 o Aelodau Meddygol a 40 o Aelodau Arbenigol. Mae gan 14 o'r aelodau hynny (3 Barnwr, 5 Aelod Meddygol a 6 Aelod Arbenigol) sgiliau Cymraeg cryf, a gall y Tribiwnlys gynnull panel llawn (hynny yw barnwr, aelod meddygol ac aelod arbenigol) a all glywed a chynnal gwrandawiad llawn drwy gyfrwng y Gymraeg.

Mae'r ysgrifenyddiaeth yn gyfrifol am weinyddu tribiwnlysoedd ac yn ymdrin â phob ymholiad ffôn a phob ymholiad ysgrifenedig. Maent yn weision sifil a gyflogir gan Lywodraeth Cymru ac yn rhan o Uned Tribiwnlysoedd Cymru, sy'n gyfrifol am weinyddu chwe thribiwnlys datganoledig ledled Cymru. Mae gan dîm yr ysgrifenyddiaeth un aelod sy'n rhugl yn y Gymraeg, ac mae'r tîm yn gallu cael cymorth gan ysgrifenyddiaethau eraill Uned ehangach Tribiwnlysoedd Cymru, yn ôl yr angen. Mae Uwch Reolwr Gweithrediadau a Phennaeth Tribiwnlysoedd Cymru hefyd yn siaradwyr Cymraeg rhugl.

Dyddiad cyhoeddi: 30/09/2025

Manylion cyswllt ar gyfer ymholiadau: mhrt@llyw.cymru

Trefniadau Goruchwylio Cydymffurfiaeth

Lluniwyd yr Adroddiad Blynyddol hwn gan Uned Tribiwnlysoedd Cymru ac fe'i cymeradwywyd gan Lywydd y Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl.

Mae'r adroddiad blynyddol hwn yn ymddangos ar wefan y Tribiwnlys ac mae Comisiynydd y Gymraeg wedi cael gwybod ei fod wedi cael ei gyhoeddi.

Asesu Cydymffurfiaeth

Safonau Cyflenwi Gwasanaethau

Mae'r Tribiwnlys yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r safonau cyflenwi gwasanaethau drwy'r camau canlynol:

- Rhoi canllawiau i staff ar sut i ymateb i ohebiaeth, ateb y ffôn ac ateb negeseuon e-bost.
- Darparu templedi ar gyfer llythyrau sy'n cynnig cyfle i ddefnyddwyr y Tribiwnlys gael gohebiaeth yn Gymraeg. Mae llythyrau a negeseuon e-bost oddi wrth y Tribiwnlys hefyd yn cynnwys brawddeg safonol yn datgan bod gohebiaeth yn cael ei chroesawu yn Gymraeg, ac na fydd gohebu yn Gymraeg yn arwain at oedi.
- Mae'r holl ddogfennau a gynhyrchir ar gyfer y cyhoedd ar gael yn Gymraeg a Saesneg, gan gynnwys ffurflenni cais a dogfennau canllawiau. Mae fersiynau Saesneg y dogfennau a'r ffurflenni a gynhyrchir gan y Tribiwnlys hefyd yn cynnwys brawddeg safonol sy'n datgan eu bod ar gael yn y Gymraeg, ac y gall y cyhoedd gyflwyno gwybodaeth i'r Tribiwnlys yn y Gymraeg.
- O fis Mawrth 2024, mae cwestiwn dewis iaith newydd wedi'i gynnwys yn y ffurflenni, ac ail gwestiwn nad yw'n orfodol yn gofyn "Os ydych chi'n gallu siarad Cymraeg ac wedi nodi Saesneg fel eich dewis iaith, byddem yn croesawu adborth i gael gwybod am yr hyn sy'n eich rhwystro rhag defnyddio'r Gymraeg mewn Tribiwnlys".
- Sicrhau bod ymwybyddiaeth bod darpariaeth ar waith sy'n ei gwneud yn bosibl i gynnal gwrandawiadau yn Gymraeg ac y gall y rhai sy'n bresennol ddefnyddio'r Gymraeg mewn gwrandawiad.
- Mae pob tudalen o'n gwefan ar gael yn Gymraeg a Saesneg.
- Mae Llywodraeth Cymru yn defnyddio system ffôn drwy Microsoft Teams. Mae'r Tribiwnlys yn defnyddio'r system hon i sicrhau ei fod yn cydymffurfio â safonau 8 a 9 drwy sicrhau bod gan ddefnyddwyr y Tribiwnlys yr opsiwn o bwyso 1 i siarad ag aelod o'r tîm yn Gymraeg a phwyso 2 i siarad ag aelod o'r tîm yn Saesneg.

Defnyddio ein gwasanaethau 2024-2025:

Cyfanswm y ceisiadau a ddaeth i law	1,825
Nifer y ceisiadau a gafodd eu prosesu yn Gymraeg	8
Cyfanswm y gwrandawiadau a gynhelir	921
Nifer y gwrandawiadau a gynhaliwyd yn Gymraeg	8

Gwefannau

Nodir isod ddadansoddiad o faint o weithiau yr ymwelwyd â thudalen hafan Gymraeg a Saesneg Tribiwnlys Adolygu Iechyd Meddwl Cymru rhwng 1 Ebrill 2024 a 31 Mawrth 2025.

	Saesneg	Cymraeg	Cyfanswm
Nifer yr ymweliadau â'r dudalen	1,354	20	1,374

Safonau Llunio Polisi

Mae'r Tribiwnlys yn arfer ei swyddogaethau statudol yn unol â'r ddeddfwriaeth sy'n ei lywodraethu. Nid yw o fewn cylch gwaith y Tribiwnlys i ddatblygu polisi. Er hynny, rydym yn ystyried effaith ein penderfyniadau gweithredol ar ddarpariaeth ein gwasanaethau yn Gymraeg.

Safonau Cadw Cofnodion

Mae Hysbysiad Cydymffurfio'r Tribiwnlys (sy'n manylu ar y Safonau Cyflenwi Gwasanaethau, Llunio Polisi a Chadw Cofnodion y mae'n rhaid i'r Tribiwnlys gydymffurfio â hwy) wedi'i gyhoeddi ar wefan y Tribiwnlys: www.tribiwnlysadolyguiechydmeddwl.llyw.cymru/sites/mentalhealthreview/files/2019-06/180711-mhrtw-welsh-lang-standards-compliance-cy.pdf.pdf. Rydym yn cadw cofnod o nifer y cwynion a ddaw i law, os oes rhai, sy'n ymwneud â chydymffurfio â'r Safonau.

Cwynion

Ni ddaeth unrhyw gwynion i law'r Tribiwnlys mewn perthynas â gweithredu'r Safonau yn ystod y cyfnod adrodd.

Adrodd ar waith a wnaed yn 2024-2025

	Cam Gweithredu	Cynnydd
1.	Meithrin cysylltiadau â defnyddwyr gwasanaethau i nodi'r hyn sy'n eu rhwystro rhag rhyngweithio â'r Tribiwnlysoedd drwy gyfrwng y Gymraeg.	**Parhau i gyflawni'r amcan**. Mae'r broses wedi'i chynllunio i gasglu gwybodaeth gan ddefnyddwyr, ac mae'r holl ffurflenni cais yn gofyn i ymgeiswyr sy'n siarad Cymraeg ac sydd heb ddewis rhyngweithio yn Gymraeg â'r Tribiwnlys nodi eu rhesymau am beidio â gwneud hynny. Casglwyd data o fis Mawrth 2024. Mae'r data a gesglir yn cael eu cyflwyno mewn adroddiad i Arweinwyr Barnwrol bob chwarter. Nid oes digon o wybodaeth wedi'i chasglu eto i gynnal dadansoddiad boddhaol. Byddwn yn parhau i gasglu data a fydd yn cael eu dadansoddi cyn gynted ag y bydd digon o ddata wedi'u casglu gan ddefnyddwyr gwasanaethau.
2.	Darparu hyfforddiant i holl aelodau'r Tribiwnlys a staff Uned Tribiwnlysoedd Cymru i godi ymwybyddiaeth o'r defnydd o'r Gymraeg yn ei gwrandawiadau ac mewn perthynas â chyfathrebu ehangach, ac o rwymedigaethau'r Tribiwnlysoedd o dan Safonau'r Gymraeg.	**Amcan wedi'i gwblhau**. Darparwyd hyfforddiant i staff gweinyddol Uned Tribiwnlysoedd Cymru yn ystod y Diwrnod Hyfforddi Tîm ym mis Medi 2023. Cafodd gwybodaeth ei darparu i aelodau'r Tribiwnlys ar Safonau'r Gymraeg ym mis Tachwedd 2024.
3.	Nodi gwelliannau y gellir eu gwneud a'u rhoi ar waith yn ystod 2024-25 i hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn ein Tribiwnlysoedd.	**Parhau i gyflawni'r amcan**. Rydym wedi nodi gwelliannau y gellir eu gwneud i'r wefan a fydd yn galluogi hyrwyddo'r Gymraeg. Rydym yn gweithio gyda'n hadran TG ar hyn o bryd i weithredu'r gwelliannau hynny.
4.	Asesu cydymffurfiaeth y Tribiwnlys â Safonau'r Gymraeg yn erbyn llinell sylfaen a sefydlwyd yn 2023-24.	**Amcan wedi'i gwblhau**. Ni nodwyd unrhyw faterion sylfaenol wrth asesu canlyniadau'r hunanasesiad ar gydymffurfiaeth staff â Safonau'r Gymraeg. Caiff hunanasesiad pellach ei gynnal yn 2025-26.

Gwaith sydd i ddod 2025-2026

1. Asesu cydymffurfiaeth Staff y Tribiwnlys â safonau'r Gymraeg drwy gwblhau hunanasesiad.
2. Diweddaru'r asesiad o sgiliau Cymraeg Deiliaid Swyddi Barnwrol.
3. Cysylltu â holl Weinyddwyr a Chynrychiolwyr Cyfreithiol y Ddeddf Iechyd Meddwl i'w hannog i drafod y defnydd o'r Gymraeg mewn Tribiwnlysoedd â chleifion.
4. Dosbarthu Dogfen sy'n amlinellu gofynion Safonau'r Gymraeg i bob Deiliad Swydd Farnwrol.
5. Nodi gwelliannau pellach y gellir eu gwneud a'u rhoi ar waith yn ystod 2025-26 i adeiladu ar y cynnydd a wnaed wrth hyrwyddo'r defnydd o'r Gymraeg yn y Tribiwnlys.